

Омельченко О. И.

Харьковский национальный экономический университет имени Семена Кузнецца

ФОРМИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ РЕСУРСНЫМ ПОТЕНЦИАЛОМ БАНКА

Резюме

Исследованы основные точки зрения отечественных и зарубежных ученых-экономистов на сущность понятия «ресурсный потенциал», его особенности и характерные черты, определено его отличие от других понятий. Предложена система управления ресурсным потенциалом банка. С помощью структурно-функционального моделирования представлен детализированный процесс управления ресурсным потенциалом банка.

Ключевые слова: банк, моделирование, ресурсная база, ресурсный потенциал, система, управление.

Omelchenko O. I.

Kharkiv National University of Economics named after Semen Kuznets

FORMATION OF THE SYSTEM OF MANAGEMENT OF BANK RESOURCE POTENTIAL

Summary

The article investigates the basic point of view of domestic and foreign scientists and economists on the essence of the concept of resource potential, its features and characteristics. Also its difference from other concepts is defined. The system of management bank resource potential is presented. Detailed process of management of bank resource potential is presented by the structural and functional simulation.

Keywords: bank, modeling, resource base, resource potential, system of management.

УДК 339.7–021.387

Смолова Я. О.

Українська академія банківської справи

РОЗВИТОК ІНСТИТУЦІЙНИХ ТА МЕТОДОЛОГІЧНИХ ЗАСАД НАДНАЦІОНАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

Визначено та досліджено основні інституційні органи наднаціонального регулювання фінансової стабільності. Проаналізовано головні методологічні аспекти діяльності міжнародних організацій у сфері стабільності фінансової системи. Розглянуто основні недоліки наявної міжнародної інституційної структури регулювання фінансової системи.

Ключові слова: фінансова стабільність, міжнародні організації, міжнародна фінансова система.

Постановка проблеми. Економічна глобалізація, що проявляється в постійно зростаючій взаємозалежності фінансових ринків, робить регулювання фінансової стабільності більш комплексним та складним питанням, тому необхідність наднаціонального регулювання стабільності фінансової системи є незаперечним фактом. Проте на сьогодні воно знаходиться на своєму початковому етапі розвитку та потребує подальшого дослідження з метою його вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню наднаціонального регулювання фінансової стабільності присвячено багато наукових робіт серед зарубіжних науковців та значно менше серед вітчизняних. Зокрема, дану проблематику розглянуто в працях таких вчених, як А. Керн, Г. Шиназі, А. Фалюта, Е. Кроккет, Дж. Чент, Е. Девіс, В. Міщенко.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, присвячених зазначеній темі, теоретичні аспекти інституційних та методологічних засад регулювання міжнародної фінансової стабільності є все ж недостатньо дослідженими.

Мета статті полягає у дослідженні та систематизації теоретичних аспектів інституційних та методологічних основ наднаціонального регулювання фінансової стабільності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Велика кількість міжнародних організацій відіграла значний вплив в становленні та розвитку міжнародного фінансового регулювання. Діяльність таких організацій спрямована головним чином на встановлення міжнародних стандартів пруденційного нагляду з метою уникнення фінансової дестабілізації, викликані лібералізацією та дерегулюванням фінансових ринків. Більшість із них не мають юридичного статусу міжнародних організацій, і тому вони не є правоздатними для прийняття «жорстких» законів, а лише надають рекомендації. Вони організовані як форуми, на яких уповноважені органи з фінансового регулювання провідних розвинених країн та деяких країн, що розвиваються, зустрічаються на добровільній основі для обміну інформацією з метою розробки правових рекомендаційних міжнародних стандартів, правил та кодексів поведінки з метою мінімізації системного ризику міжнародної фінансової системи [1, с. 79–80].

Вважається, що саме Міжнародний валютний фонд (МВФ), що був створений у 1945 р. та об'єднує 188 країн світу, є центральною установою в формуванні міжнародної економічної політики. Основне завдання МВФ полягає в забезпеченні стабільності міжнародної валютно-фінансової системи, системи обмінних курсів і міжнародних роз-

рахунків, яка дозволяє країнам (та їх громадянам) вести операції один з одним. Це завдання передбачає попередження економічних і фінансових криз, великих коливань економічної активності, високої інфляції та надмірної мінливості обмінних курсів і фінансових ринків. Як показали недавні фінансові кризи, країни стають все більш взаємозалежними, а труднощі в одному секторі можуть призвести до труднощів в інших секторах і поширитися на інші країни. Економічна та фінансова стабільність вимагає уваги як на національному, так і на багатосторонньому рівні. МВФ, виконуючи функції нагляду, технічної допомоги та кредитування, допомагає країнам проводити обґрунтовану і відповідну умовам економічну політику. Мандат Фонду був оновлений в 2012 р. з метою охоплення більшого кола макроекономічних питань і питань фінансового сектора, які позначаються на глобальній фінансовій стабільності.

Кожна країна, що вступає до МВФ, приймає на себе зобов'язання відкривати свою економічну і фінансову політику для контролю з боку міжнародного співтовариства. З метою підтримки стабільності та запобігання криз в міжнародній фінансовій системі на МВФ покладено обов'язок вести спостереження за економічними і фінансовими змінами у світі. Цей процес, відомий як «нагляд», здійснюється як на глобальному рівні, так і на рівні окремих країн і регіонів [2].

Двічі на рік МВФ публікує «Доповідь з питань глобальної фінансової стабільності». Дана доповідь дає оцінку світової фінансової системи і ринків та аналізує питання фінансування країн з ринком, що формується в глобальному контексті. Вона зосереджена на поточних ринкових умовах, виділяючи системні проблеми, які можуть становити ризик для фінансової стабільності. Доповідь наводить фінансові наслідки економічних дисбалансів, виділених в «Перспективах розвитку світової економіки». Також вона містить аналітичні розділи зі структурних та системних питань міжнародної фінансової стабільності [3].

Таким чином, діючи в інтересах зміцнення міжнародної фінансової системи, а також підтримуючи держави-члени в проведенні обґрунтованої економічної політики, МВФ допомагає використовувати результати глобалізації на благо всіх країн.

Не менш важлива роль в міжнародному регулюванні фінансової стабільності належить Банку міжнародних розрахунків (БМР), що був заснований в 1930 р. та є найстарішою міжнародною фінансовою організацією в світі. До БМР входить 60 центральних банків, які представляють країни з усього світу.

Місією БМР є сприяння розвитку співпраці між центральними банками, створення нових можливостей для міжнародних фінансових операцій і діяльність як довіреної особи або агента при проведенні міжнародних платіжних операцій, переданих йому на підставі договорів зі сторонами-учасниками.

Забезпечення монетарної та фінансової стабільності є ключовими цілями БМР. З метою досягнення зазначених цілей раз на два місяці проводиться засідання керуючих та інших посадових осіб центральних банків – учасників БМР для обговорення актуальних питань. Постійні комітети БМР та інші органи, відповідальні за фінансову стабільність, проводять її аналіз та розробляють відповідні рекомендації.

В 1974 р. при БМР був створений Базельський комітет з банківського нагляду (БКБН), який роз-

робляє директиви та рекомендації, спрямовані на вдосконалення банківського регулювання, і веде роботу по уніфікації вимог до фінансового регулювання в різних країнах. Основним діючим документом КМБН є Базель III, що містить методичні рекомендації в області банківського регулювання.

Також при БМР мають свої секретаріати незалежні організації, що беруть участь у міжнародному співробітництві в галузі фінансової стабільності, серед них:

- 1) Рада з фінансової стабільності (РФС);
- 2) Міжнародна асоціація страхових нагляdiv (МАСН);
- 3) Міжнародна асоціація страховиків депозитів (МАСД) [4].

Створення Ради з фінансової стабільності (РФС) є міжнародним визнанням необхідності цілеспрямованого регулювання фінансової стабільності. Саме РФС є єдиною спеціалізованою міжнародною організацією глобального рівня, до компетенції якої входить конкретно лише регулювання та надання рекомендацій з приводу фінансової стабільності. РФС була створена в 2009 р. рішенням, прийнятим на саміті G-20 у Лондоні, в якості наступника Форуму фінансової стабільності (ФФС). Секретаріат Ради знаходиться при БМР в Базелі, Швейцарія.

До складу РФС увійшли представники країн та організацій:

- країни – Велика сімка, БРІК, Нідерланди, Іспанія, Туреччина, Швейцарія, Аргентина, Мексика, Гонконг, Індонезія, Південна Корея, Саудівська Аравія, Сінгапур, Австралія, ПАР;
- міжнародні та регіональні організації і банки – БМР, Європейський центральний банк, Європейська Комісія, МВФ, ОЕСР, Світовий банк;
- організації та групи зі встановлення міжнародних стандартів – БКБН, Комітет з глобальної фінансової системи, Комітет з платіжної та розрахункової систем, Міжнародна асоціація страхових нагляdiv, Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, Міжнародна організація комісій з цінних паперів.

РФС сприяє стабільності міжнародної фінансової системи шляхом координації національних органів влади, відповідальних за фінансову стабільність, і міжнародних органів зі встановлення стандартів заради сприяння здійсненню ефективного регулювання і нагляду, інших стратегій розвитку фінансового сектору [5].

Пріоритетними напрямками діяльності Ради з фінансової стабільності є виявлення вразливих місць глобальної фінансової системи і завершення реалізації ключових реформ у фінансовому секторі. Ключовими напрямками її діяльності є:

- 1) підвищення стійкості фінансових інститутів;
- 2) рішення проблем, пов'язаних з діяльністю системно значимих фінансових інститутів;
- 3) зниження ризиків паралельної банківської системи;
- 4) підвищення стійкості ринків деривативів.

Органами РФС є Пленарне засідання, Координаційний комітет, профільні Постійні комітети (та їх робочі групи) і Секретаріат РФС. Головним органом РФС є Пленарне засідання, яке збирається не менше двох разів на рік, при необхідності додатково організуються телефонні конференції. Пленарне засідання приймає рішення про зміну Статуту і про членство в РФС, затверджує програму роботи РФС, доповіді, принципи, стандарти, рекомендації та керівництва, вироблені РФС. Протягом року підсумки роботи всіх комі-

тетів і робочих органів РФС виносяться на обговорення в рамках пленарного засідання.

Все більшого значення набуває моніторинг РФС щодо дотримання країнами рекомендацій, розроблених на міжнародному рівні. Так, на щорічній основі до саміту «Групи 20» РФС готує доповідь про хід реалізації рекомендацій «Групи 20» і РФС в країнах-членах і публікує на офіційному сайті таблиці з інформацією по кожній країні [6].

Також важливу роль в наднаціональному регулюванні фінансової стабільності належить Міжнародній асоціації страхових наглядачів (МАСН). Заснована в 1994 р., вона об'єднує страхових регуляторів і керівників майже 140 країн світу, що становить 97% від світових страхових премій. Її цілями є:

1) сприяти ефективному та глобально послідовному нагляду за страховою галуззю з метою розвитку і підтримки справедливості, безпечності і стабільності страхових ринків в інтересах та з метою захисту страхувальників;

2) створення можливостей для обміну досвідом між наглядовими органами щодо питань регулювання страхової діяльності на території різних

країн, створення прозорості у наданні інформації як про національні законодавства, так і про страхові компанії.

3) сприяння глобальній фінансовій стабільності. Асоціація узагальнює досвід роботи органів з нагляду у сфері страхування, виробляє та публікує загальні принципи їх діяльності [7].

Особлива роль в регулюванні фінансової стабільності належить регіональним органам регулювання. Так, в 2010 р. в ЄС було сформовано нову Європейську систему фінансового нагляду (ЄСФС), ключовими інституціями якої на європейському рівні стали Європейська рада із системних ризиків (ЄРСР) та створені за пропозицією Європейської комісії наприкінці 2010 р. три секторальних органи, які почали свою роботу з січня 2011 р.:

1) Європейський орган з цінних паперів та ринків (ЄОЦПР);

2) Європейський банківський орган (ЄБО);

3) Європейський орган із страхування та пенсійних фондів (ЄОСПФ) [8].

Головною метою даних наглядових органів визначено запобігання ризикам, які послаблюють стабільність фінансової системи в цілому.

Таблиця 1

Характеристика наднаціональних органів регулювання фінансової стабільності

Назва організації	Цілі діяльності	Членство
МВФ	Нагляд за макроекономічною політикою країн-учасниць, допомога країнам в послідовному вирішенні проблем платіжного балансу	Членство країн представлено центральними банками та казначействами 188 країн світу
МБРР	Нагляд за мікроекономічною політикою країн, що розвиваються, в рамках процесу реалізації стратегії скорочення бідності; фінансування проектів у країнах, що розвиваються; заохочення прямих іноземних інвестицій	Членство відкрите лише для країн – членів МВФ
Банк міжнародних розрахунків	Сприяє розвитку співпраці між центральними банками, створення нових можливостей для міжнародних фінансових операцій і діяльність як довіреної особи або агента при проведенні міжнародних платіжних операцій, переданих йому на підставі договорів зі сторонами-учасниками	Центральні банки або органи монетарної політики Алжиру, Аргентини, Австралії, Австрії, Бельгії, Боснії і Герцеговини, Болгарії, Бразилії, Канади, Чилі, Китаю, Хорватії, Чеської Республіки, Данії, Естонії, Фінляндії, Франції, Німеччини, Греції, Гонконгу, ПАР, Угорщини, Ісландії, Індії, Індонезії, Ірландії, Ізраїлю, Італії, Японії, Кореї, Латвії, Литви, Республіки Македонія, Малайзії, Мексики, Нідерландів, Нової Зеландії, Норвегії, Філіппін, Польщі, Португалії, Румунії, Росії, Саудівської Аравії, Сінгапуру, Словаччини, Словенії, Іспанії, Швеції, Швейцарії, Таїланду, Туреччини, Великобританії, США та ЄЦБ
G-20	Сприяє відкритому та конструктивному обговоренню між промислово розвинутими країнами та країнами, що розвиваються, з ключових питань, пов'язаних з глобальною економічною стабільністю	Неофіційна група міністрів фінансів та керівників центральних банків 19 країн: Аргентини, Австралії, Бразилії, Канади, Китаю, Франції, Німеччини, Індії, Індонезії, Італії, Японії, Мексики, Росії, Саудівської Аравії, Південної Африки, Південної Кореї, Туреччини, Великобританії, Сполучених Штатів Америки і Європейського Союзу, а також представників МВФ і МБРР
Рада з фінансової стабільності (наступник Форуму з фінансової стабільності)	Сприяє стабільності міжнародної фінансової системи шляхом координації національних органів влади, відповідальних за фінансову стабільність, і міжнародних органів зі встановлення стандартів заради сприяння здійсненню ефективного регулювання і нагляду	Неофіційна група G-20, що об'єднує представників країн, міжнародних та регіональних організацій і банків, організацій та груп зі встановлення міжнародних стандартів
Європейська система фінансового нагляду та її ключові регулюючі інституції (ЄРСР, ЄОЦПР, ЄБО, ЄОСПФ)	Мінімізація ризиків, що послаблюють стабільність фінансової системи	Об'єднує центральні банки та наглядові органи влади в країнах – членах ЄС
Міжнародні координаційні органи: МАСД, МАСН, Комітет з банківського нагляду, Міжнародна організація комісій з цінних паперів	Розробляють загальні стандарти з нагляду для їх реалізації національними органами регулювання	Об'єднують національних регуляторів

ЄСФС включає мікропруденційний та макропруденційний нагляд, ставлячи перед собою два завдання. По-перше, створення загальноєвропейського рівня нагляду. По-друге, забезпечення діалогу між наглядовими органами влади в країнах-членах ЄС та центральних банках.

Особливе місце в структурі ЄСФС належить ЄРСР, що є відповідальною за макропруденційний нагляд за фінансовою системою ЄС з метою запобігання або зменшення системних ризиків для фінансової стабільності ЄС, що виникають у процесі розвитку фінансової системи, і, зважаючи на макроекономічні тенденції, уникати періодів поширення фінансових дисбалансів. Вона сприяє полегшенню функціонування внутрішнього ринку, що допомагає забезпечити сталий внесок фінансового сектору в економічне зростання [9].

Коротка характеристика наднаціональних органів регулювання фінансової стабільності, проаналізованих в даному пункті, та деяких інших,

до компетенції яких входить регулювання фінансової системи, наведена в таблиці 1.

Висновки. Про ефективність наявної інституційної структури наднаціонального регулювання фінансової стабільності судити важко, проте, зважаючи на частоту та глибину фінансових криз, назвати досконалою її не можна. По-перше, це пояснюється тим, що міжнародні органи регулювання мають обмежений вплив на національні фінансові системи. Рішення та нормативи, прийняті на міжнародному рівні, найчастіше є добровільними, і тому національні органи нагляду можуть утриматися від їх виконання. Крім того, національні органи влади та внутрішні фінансові ринки можуть мати спільні інтереси для приховування високих фінансових ризиків. По-друге, єдині уніфіковані норми та стандарти не завжди матимуть однаковий ефект для різних національних фінансових систем, тому вони мають коригуватися з урахуванням національних особливостей.

Список літератури:

1. Kern A. Global Governance of Financial Systems: The International Regulation of Systemic Risk / A. Kern, R. Dhumale, J. Eatwell // CERF Monographs on Finance and the Economy- 2004. – 207 p.
2. Международный валютный фонд // Центр гуманитарных технологий [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://gtmarket.ru/organizations/international-monetary-fund/info>.
3. International Monetary Fund [E-source]. – Access : <https://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=29>.
4. Bank for International Settlements [E-source]. – Access : <https://www.bis.org/index.htm>.
5. Financial Stability Board [E-source]. – Access : <http://www.financialstabilityboard.org/>.
6. Обзор международной системы финансового регулирования // Центральный банк Российской Федерации (Банк России). – 2014 – 27 с.
7. International Association of Insurance Supervisors [E-source]. – Access : <http://iaisweb.org/index.cfm?event=showHomePage&persistId=8AE462D1155D896B002DDCFE4ADB0ED4>.
8. The Level 3 Committees welcome the new institutional arrangements on European financial supervision :Pressrelease // Committee of European Securities Regulators, Committee of European Banking Supervisors, Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors. – 2009. – 2 p. [E-source]. – Access : http://www.esma.europa.eu/system/files/3L3_press_release_EC_Communication_23_September_2009.pdf.
9. On European Union macro-prudential oversight of the financial system and establishing a European Systemic Risk Board // Regulation (EU) N 1092/2010 of the European Parliament and of the Council of – 2010 [E-source]. – Access : <http://www.esrb.europa.eu/shared/pdf/ESRBen.pdf?3e4d7d29ed022c2569c56493542d347e>.

Смолова Я. А.

Украинская академия банковского дела

РАЗВИТИЕ ИНСТИТУЦИОННЫХ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИХ ОСНОВ НАДНАЦИОНАЛЬНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ФИНАНСОВОЙ СТАБИЛЬНОСТИ

Резюме

Определены и исследованы основные институциональные органы наднационального регулирования финансовой стабильности. Проанализированы главные методологические аспекты деятельности международных организаций в сфере стабильности финансовой системы. Рассмотрены основные недостатки существующей международной институциональной структуры регулирования финансовой системы.

Ключевые слова: финансовая стабильность, международные организации, международная финансовая система.

Smolova Ya. A.

Ukrainian Academy of Banking

DEVELOPMENT OF INSTITUTIONAL AND METHODOLOGICAL FRAMEWORK OF SUPRANATIONAL REGULATION OF FINANCIAL STABILITY

Summary

Main institutional bodies of supranational regulation of financial stability are defined and studied. Key methodological aspects of the international organizations in the sphere of financial system stability are analyzed. Main deficiencies of the existing international institutional framework of financial system regulation are considered.

Keywords: financial stability, international organizations, international financial system.